

222161

SERIA

C

NUMĂRUL

94

CUNOȘTINȚE

FOLOSITOARE

„DIN LUMEA LARGĂ”

DIRECT. REDACȚIONALĂ PROE UNIV. I. SIMIONESCU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

VARLAAM

MITROPOLITUL MOLDOVEI

DE

GHEORGHE DINCĂ

BIBLIOTECAR LA ACADEMIA ROMÂNĂ

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ” BUCUREȘTI

Prețul Lei 8.—

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE”

* = 8 lei numărul; celelalte 5 lei.

Numerele care lipsesc sunt vândute.

CUNOAȘTEREA ȚĂRII

- C. 5. **Bucovina** de I. SIMIONESCU.*
C. 7. **Dobrogea** de C. BRĂTESCU.*
C. 14. **Românii de peste Nistru** de V. HAREA.*
C. 17. **Govora și Călimănești** de I. SIMIONESCU.*
C. 18. **Moldova** de I. SIMIONESCU.*
C. 19. **Românii din Ungaria** de I. GEORGESCU.
C. 20. **Jud. Turda** de I. MUREȘEANU.
C. 21. **Țara Hațegului** de G. TODICA.
C. 25. **Cetățile de pe Nistru** de AP. CULEA.
C. 27. **Valea Jiului din Ardeal** de P. HOSSU-LONGIN.
C. 28. **Țara Bârsel** de N. ORGHIDAN
C. 29. **Vechiul ținut al Sucevei** de V. CIUREA.
C. 30. **Macedo-Românii** de TACHE-PAHAĞI.
C. 31. **Românii din Banatul Jugoslav** de PR. BIZAREA.
C. 34. **Maramureșul** GH. I. ORNICU.
C. 39. **Blajul** de ALEX. LUPEANU-MELIN.*
C. 54. **Banatul** de D. IZVERNICEANU.*
C. 55. **Zarandul** de G. CAMBER.*
C. 57. **Bucureștii** de V. MIHĂILESCU.*
C. 62. **Carmen-Syva** (TEKIRGHIOI) de DR. COCA ODESEANU.*
C. 75. **Republica moldovenească a sovietelor** de N. SMOCHINĂ.*
C. 88. **Vatra-Dornei** de I. SIMIONESCU.*

ENERGII ROMĂNEȘTI

- C. 11—12. **A. Șaguna** de I. LUPAȘ. (101.)
C. 22. **Sp. C. Harat** de I. SIMIONESCU.
C. 24. **N. Milescu** de I. SIMIONESCU.
C. 47. **Dănilă Apostol** de N. P. SMOCHINĂ.*
C. 53. **A. Odobescu** de AL. TZIGARA-SAMURÇAȘ.*
C. 56. **Iord. Golescu** de N. BĂNESCU.*
C. 63. **Gh. Coșbuc** de V. M. SASSU.*
C. 64. **A. Philippide** de I. IORDAN.*
C. 65. **N. Gane** de A. GOROVEI.*
C. 68. **Gh. Lazăr** de PAUL PAPADOPOL.*
C. 70. **G. Enescu** de M. COSTIN.*
C. 71. **C. I. Istrati** de C. KIRIȚESCU.
C. 72. **Al. Vlașuță** de V. M. SASSU.*
C. 73. **V. Pârvan** de I. ANDRIEȘESCU.*
C. 74. **Ion Creangă** pedagog și învățător de V. GHEȚEA.*
C. 76. **P. Cerna** de L. PREDESCU.*
C. 77. **Grigora Ureche și Miron Costin** de L. PREDESCU.*

- C. 78. **I. Eliade-Rădulescu** de GEORGE BAICULESCU.*
C. 79. **Ep. Melchisedec** de GH. DINCĂ.*
C. 80. **P. Ispirescu** de P. I. PAPADOPOL.*
C. 82. **Cărturarii din Banat** de TRANDAFIR LAȚIA.*
C. 83. **M. Eminescu** de V. GHEȚEA.*
C. 84. **Gh. Țițelca** de N. CIORĂNESCU.*
C. 85. **Mitr. Dosoftei** de GH. DINCĂ.*
C. 86. **Dr. I. Cantacuzino** de DR. GR. T. POPA.*
C. 87. **Veniamin Costache** de TEODOR CERBULEȚ.*
C. 89. **V. Alecsandri** de V. M. SASSU.*
C. 90. **P. Hașdeu** de P. PAPADOPOL.*
C. 91. **Mitr. Antim Ivireanu** de TH. CERBULEȚ.*
C. 92. **Ion Ghica** de VICTOR SLĂVESCU.*
C. 93. **Învățătorii folcloriștii** de ARTUR GOROVEI.*
C. 94. **Variam, Mitropolitul Moldovei** de GH. DINCĂ.*
C. 95. **Delavrancea, Omul și opera** de GRIGORE BĂJENARU.*
C. 96. **Copilaria oamenilor aleși** de I. SIMIONESCU.*

ȚĂRI STRĂINE

- C. 4. **Finlanda** de I. SIMIONESCU.*
C. 16. **Litania** de G. NĂSTASE.
C. 23. **Danemarca** de MAGDA D. NICOLAESCU.
C. 32. **Coasta de Azur** de I. SIMIONESCU.
C. 33. **Elveția** de TRAIAN G. ZAHARIA.
C. 35. **Austria** de I. SIMIONESCU.
C. 36. **Belgia** de TRAIAN G. ZAHARIA.
C. 37. **Afganistanul** de I. SIMIONESCU.
C. 41. **Pe urmele lui Robinson Crusoe** de I. SIMIONESCU.
C. 42. **Din Norvegia** de I. CONEA.*
C. 44. **Japonia** de I. SIMIONESCU.*
C. 45. **Într'o mănăstire din Himla Iaya** de MIRCEA ELIADE.*
C. 48. **New-York** de P. COMĂRNESCU.*
C. 59. **Abisinia** de I. SIMIONESCU.*
C. 60. **Polonia** de I. SIMIONESCU.*
C. 66. **Lecturi geografice.—Asia** de I. SIMIONESCU.*
C. 81. **Stântul munte** de AUREL COSMA.

ISTORIE

- C. 25. **Cetățile moldovenești de pe Nistru** de AP. D. CULEA.
C. 43. **Din vremea lui Ștefan cel Mare** de GEN. R. ROSETTI.*

SERIA C.

No. 94

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
DIN LUMEA LARGĂ

VARLAAM

MITROPOLITUL MOLDOVEI

DE

GHEORGHE DINCĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj
BIBLIOTECAR LA ACADEMIA ROMÂNĂ

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ”, BUCUREȘTI

222161

S'AU TIPĂRIT DIN
CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

PÂNĂ ACUM

BCU Cluj / Central University Library Cluj

2.403.000

DE EXEMPLARE

VIATA LUI VARLAAM.

Familia și locul nașterii.

I.

Printre ierarhii cari au ilustrat scaunul Mitropoliei Moldovei, în veacul al XVII-lea, se numără și Mitropolitul Varlaam. Acest mare ierarh se trăgea din renumita familie a Moțocenilor, familie din care au eșit mulți bărbați de seamă, cari în decursul timpurilor au ocupat, prin Moldova, diferite demnități, ca: vornici, pârcălabi, uricari și altele. Mărturii despre această familie se găsesc mai des, mai ales în secolul XVI și XVII.

Despre locul nașterii al marelui Ierarh moldovean nicăieri nu se fac mențiuni precise; se spune numai că el s'a născut într'un sat de prin părțile Putnei; copilăria lui deasemenea, este lăsată în umbră. Deabia târziu de tot găsim, în acte, câteva mărturii: la 1610 Varlaam era egumen al mănăstirii Secul din județul Neamț, iar în anul 1629 se afla cu rangul de ieromonah tot în această mănăstire, unde își avea și metania.

Pregătirea cărturărească.

Invățătura de carte a primit-o Mitropolitul Varlaam, mai întâiu în mănăstirea Secul din Moldova, mănăstire renumită pe acele vremuri, unde se afla chiar și o școală mănăstirească. Tot acolo s'a folosit mult de îndemnurile și pregătirea cărturărească a lui Nistor Ureche ctitorul acelei mănăstiri.

Lipsa școlilor cu pregătire înaltă din acel timp îndreptăția pe boierii Moldovei să-și trimită copiii în Polonia pentru desăvârșirea studiilor. Faptul că Varlaam se trăgea dintr'o familie înstărită, se presupune că și el a mers în Polonia pentru a găsi acolo învățătură înaltă. De altfel chiar când a fost trimis de către Miron Barnovschi Domnul Moldovei în misiune diplomatică, la țarul Rusiei Mihail Feodorovici, stând mai mult pe acolo, a profitat de acest prilej ca să-și îmbogățească cunoștințele sale teologice.

Alegerea lui Varlaam ca Mitropolit.

După săvârșirea din viață a mitropolitului Moldovei — Atanasie — a fost ales ca păstor, călugărul cărturar — Varlaam — dela mănăstirea Secul. El își începe păstoria în a doua domnie a lui Alexandru Iliăș, Domnul Moldovei.

După ce Varlaam a fost ales mitropolit i s'a

făcut sfințirea ca Arhieru la 23 Septemvrie 1662. Cu acest prilej, cuvântul de salutare i l-a ținut Meletie Sirigul, cel mai mare dascăl al Bisericii din Constantinopol și cel mai mare filosof al grecilor din acel timp, în ramura teologică.

Ridicarea dintr'odată, din simplu ieromonah, la rangul de mitropolit, fără să mai fi fost episcop la vreuna din episcopiile sufragane mitropoliei de Moldova, a fost un lucru neobicinuit pe acele vremuri și se poate spune că a fost chiar un eveniment în trecutul bisericesc al Moldovei.

Varlaam „trebuie să fi avut într'adevăr însușiri sufletești și daruri de știință deosebită pentru ca să fie numit deadreptul mitropolit, fără să fi trecut, după obicei, cu zăbavă îndelungată, prin scaunele dela Huși, Rădăuți și Roman“.

„Numai unei prețurii deosebite a lui Varlaam de Petru Movilă și supunerii lui Alexandru Iliăș față de un așa de puternic fruntaș al bisericii și cel mai sigur reprezentant al ortodoxiei, într'un timp când și Țarigradul avea un patriarh eretic, i se poate datori o numire făcută în atât de neobișnuite împrejurări“¹⁾.

Căci, era pe acel timp un obicei; când scaunul de mitropolit al Moldovei rămânea vacant, trebuia să fie ocupat de către episcopul de Roman

1) *N. Iorga*. Istoria bisericii române. Ediția II. București 1929—1932, p. 305.

și numai în cazuri rare, cazuri de favoruri, se călca această tradiție, și se alegea mitropolit pe unul din episcopii de Huși sau de Rădăuți. Iată pentru ce alegerea lui Varlaam, din simplu ieromonah, ca mitropolit al Moldovei, a fost într'adevăr un eveniment în tradiția bisericească a Moldovei.

Inscăunarea lui Varlaam ca mitropolit al Moldovei, demnitate destul de însemnată în ierarhia Bisericii române, s'a făcut desigur, motivată pe anumite cauze și împrejurări. De pildă s'a avut în vedere:

1. Capacitatea, erudiția și meritele sale ;

2. Nevoința Domnului Alexandru Iliăș pe de o parte de a împăca boierii, pe care umblase să-i omoare din îndemnul și străduința grecilor ce-l înconjurau și care plan a fost descoperit boierilor de către un curtean ; pe de altă parte, de a atrage de partea sa pe unii din ceilalți boieri ;

3. Nașterea lui Varlaam din familia renumită a Moțocenilor, cari desigur s'au silit să-l sprijine mult ca să poată ocupa scaunul de mitropolit ;

4. Operele sale din care se vede erudiția și iubirea lui față de neam și de biserică.

Starea Moldovei în timpul păstoriei lui Varlaam.

Timpu în care mitropolitul Varlaam a condus Biserica Moldovei peste 20 de ani, a fost un

timp plin de neliniști și frământări. Atât de multă nesiguranță era atunci în treburile Moldovei încât numai într'un an și două luni, din timpul păstoririi lui Varlaam, se schimbară trei domni.

Boierii pământeni și țărani erau persecutați de domnitorii Moldovei și de elementele străine pripășite prin țară. Drepturile Moldovei erau nesocotite de Turcii care numeau domni, de-a dreptul, fără a mai consulta și voința țării. Tributul care trebuia plătit de domni și țară streinilor, se mărise în mod îngrozitor, ridicându-se aproape la 75.000 de taleri. Ca să poată scăpa de povara acestor biruri multe familii de moldoveni își căutau refugiu în țări străine.

Dar, pe deasupra acestor neajunsuri au mai venit luptele cu inamicii din afară și mai ales luptele dintre Munteni și Moldoveni, urmate de jafuri și ucideri de tot felul și peste toate aceste neajunsuri mari, s'au mai abătut asupra moldovenilor nori de lăcuste, foamete și ciumă, niște adevărate plăgi cari au adus Moldova într'o stare de nedescris, iar pe locuitorii ei în sapă de lemn.

În asemenea timpuri nefericite a păstorit mitropolitul Varlaam Biserica Moldovei, aproape 21 de ani; meritul lui, pentru serviciile aduse țării este cu atât mai mare și mai de preț, cu cât cu multe și mari greutăți a avut de luptat.

Vasile Lupu și Mitropolitul Varlaam.

Dintre toți domnitorii moldoveni ai secolului al XVII-lea, cel care a avut o domnie mai lungă a fost Vasile Lupu. Și pentru că mitropolitul Varlaam a desfășurat o însemnată activitate bisericească și literară în timpul acestui domnitor, am găsit nimerit să însemn aci câteva din preocupările sale pentru bunul mers al bisericii moldovenești.

Venit pe tronul Moldovei în 1634, ca și predecesorii săi a avut de purtat multe lupte: cu inamicii străini de neamul românesc și mai ales cu contimporanul său — Matei Basarab — pe care îl ura de moarte, voind să-l îngenunche, să ia tronul Munteniei pentru el, iar pe cel al Moldovei să-l lase moștenire fiului său — Ioan. Planurile nu i se împliniră, căci în lupta dela Ogojeni-Prahova fiind învins de Matei Basarab a fost nevoit să ceară pace.

Odată pacea încheiată, Țările Române se bucurară de liniște câțva timp, până spre anul 1650 când din nou încep nenorociri pentru Moldova cu prădalnicii năvălitori.

Această epocă de liniște a fost de mare folos Moldovei, căci domnitorul Vasile Lupu, care era un om de carte, un om politic, un zelos creștin și cu mare trecere în Orientul ortodox, și-a îndreptat preocupările sale și către o activitate culturală bisericească și literară.

La bilanțul său cultural se numără printre

altele: înființarea colegiului Vasilian și a tipografiei domnești din mănăstirea Trei-Ierarhi din Iași. În această tipografie — prima tipografie din Moldova — s'au tipărit: 1) Cazania Mitropolitului Varlaam (1643) întâia carte tipărită în tipografia domnească; 2) Răspunsurile lui Varlaam contra catehismului calvinesc (1645); 3) Șapte taine ale bisericii răsăritului (1645); 4) Pravilele Impărătești, de Eustațiu biv lo-gofăt (1646).

Activitatea sa bisericească se rezumă la următoarele preocupări: 1) Convocarea și ținerea a două sinoade, la Iași: unul în 1642 și altul la 1645; 2) Înființarea a diferite mănăstiri în Moldova; 3) Aducerea moaștelor Sfintei Paraschiva; 4) Dispozițiuni referitoare la cler.

Mitropolitul Varlaam și activitatea sa bisericească.

În secolul al 16-lea și al 17-lea Biserica Ortodoxă Orientală era amenințată de Luterani, Calvinii și Romano-Catolici. Fiecare din aceste trei grupuri se osteneau să o atragă de partea lor; încercările lor au fost însă zadarnice.

În anul 1629 apare la Geneva, sub numele lui Chiril Lucaris, o confesiune de credință a Bisericii Ortodoxe Orientale care conținea, în parte, doctrina Bisericii Calvine. După câțiva ani, în 1633, apare tot la Geneva, aceiași carte scrisă în limba latină.

După cercetările făcute de teologi erudiți s'a dovedit că această confesiune de credință nu era a lui Chiril Lucaris, ci era numai atribuită lui.

Dar, apariția acestei confesiuni, mai ales sub numele lui Chiril Lucaris, patriarh de Constantinopol, a produs mare turburare în ortodoxie, și a dat chiar naștere la mai multe sinoade locale ținute cu scopul de a combate această confesiune și pentru a determina credința cea adevărată a bisericii ortodoxe. O carte de dogmatică cu autoritatea canonică în acel timp, care să cuprindă într'un mod precis toate dogmele ei, nu exista în biserica orientală.

Petru Movilă, Mitropolitul Kievului, a căutat să împlinească această lipsă și acest scop a convocat în 1640 o adunare de episcopi, arhi-mandriți și egumeni ca să discute această gravă problemă. La acest sinod stabiliră punctele principale de diferență între biserica ortodoxă, catolică și luterană-calvină. Pe baza discuțiilor avute, au alcătuit în limba ruteană, o expunere a credinței rușilor. După un an, în 1641, o întări cu sinodul din Kiev, apoi o scrisese în limba latină și greacă și o trimise spre confirmare lui Partenie I, patriarhul Constantinopolului.

Dar, Petru Movilă, nu se mulțumi numai cu atât, ci pentru apărarea ortodoxiei se înțelese cu Varlaam, mitropolitul Moldovei, să convoace un sinod la Iași, în anul 1642.

Pentru a înlesni convocarea acestui sinod ru-

gară pe domnitorul Vasile Lupu, care se bucura de mare trecere în Orient, să intervină pe lângă patriarhul Constantinopolului, Partenie I, ca să trimită delegați la acest sinod. Patriarhul consimți și trimise delegați: pe Porfirie fostul episcop al Niceei și Meletie Sirigul mare predicator al bisericii de Constantinopol. Din partea Rusiei au venit: Isaia Trofimovici, rectorul Academiei din Kiev; Ignatie Xenovici predicatorul și arhimandritul Iosif Canonovici. Din partea bisericii Moldovei au fost: Varlaam Mitropolitul; Evlogiu episcopul Romanului; Anastasiu al Rădăuțului; Giorgiu al Hușilor și Sofronie ieromonah și egumen al mănăstirii Domnești a Sfinților Trei Ierarhi din Iași.

Din partea bisericii Muntene n'a venit nici un delegat și aceasta se explică prin faptul că exista în acel timp o dușmănie politică între curțile domnești din Moldova și Muntenia.

Chestiunile care s'au discutat la acest sinod au fost: 1) *Combaterea doctrinei calvine din catehismul Pseudo-Lucaris*; 2) *Combaterea și aprobarea mărturisirii ortodoxe alcătuită de Mitropolitul Petru Movilă.*

Rezultatul debaterilor sinodului dela Iași a fost: *Condamnarea învățăturilor calvine atribuite lui Chiril Lucaris și aprobarea mărturisirii ortodoxe a lui Petru Movilă considerând-o ca dreptar al credinței pentru biserica ortodoxă.*

Sinodul din 1645. Combaterea doctrinei calvine și aprobarea mărturisirii ortodoxe a mitro-

politului Petru Movilă n'a putut pune capăt propagandei calvine în Țările Române, care încă din secolul 16 străbătuse la Ungurii din Transilvania și acum căuta să pătrundă și printre Români.

„Principii Transilvaniei, cari erau și ei calvini întrebuintară în scopul acesta toate mijloacele și tipăriră chiar cărți în limba română „tendențioase“ pentru propaganda calvinismului. Acel care s'a distins mai mult prin silințele sale de a calviniza pe Românii din Transilvania, a fost principele George Racoți. La 1642 a dat și un catehism calvinesc în limba română, îndatorind pe episcopi și preoți ortodoxi de a-l ceti prin bisericile lor și a-l propaga în popor. Mitropolitul român din Transilvania, Ilie Orest, opunându-se la aceasta fu depus prin intrigi (la 1643) și înlocuit prin episcopul ortodox al Belgradului, Ștefan Simeon. Episcopii și preoții ortodoxi, care se opuneau a se supune superintendentului calvin și planurilor lui George Racoți, erau defăimați, destituiți și chiar închiși în temniță“¹⁾.

Toate aceste persecuții au făcut o impresie destul de tristă asupra Românilor ortodoxi din Principate și mai ales asupra mitropolitului Varlaam, care pe lângă aceste triste vești mai cetise un catehism calvin tipărit în românește și

1) Ioan Andreescu. Varlaam al II-lea Mitropolitul Moldovei. Teză Buc. 1897. p. 56—57.

pe care l-a găsit în Târgoviște, la logofătul Udriște Năsturel, când a fost trimis, în anul 1865, ca să mijlocească împăcarea dintre Vasile Lupu și Matei Basarab.

Toate aceste amărăciuni a hotărît pe Varlaam să strângă sobor în anul 1645 din amândouă părțile din Țara Românească și din Țara Moldovei.

Sinodul acesta s'a ocupat de combaterea și condamnarea catehismului calvinesc scos de George Racoți și cu publicarea „Răspunsurilor“ mitropolitului Varlaam, contra catehismului calvin, pentru apărarea Românilor de pretutindenea.

Afară de activitatea sa mitropolitană, relativ la convocarea și ținerea celor 2 sinoade din Moldova, activitatea mitropolitană a lui Varlaam se mai extinde și la silințele ce el și-a dat, pentru îmbunătățirea stărei materiale și morale a clerului și pentru scoaterea acestuia de sub jurisdicția civilă, după cum se vede din diferite acte rămase până la noi din acel timp. Așa prin silințele lui pentru ușurarea și regularea clerului, găsim amintite mai multe scutiri și dispozițiuni folositoare obținute de Domnitorii sub care el a păstorit. Astfel, dela Domnitorul Alexandru Iliăș, găsim 3 acte: unu cu data din 26 Septembrie 1632, adică după 3 zile dela hirotonia lui Varlaam prin care se oprește mirenii de a se amesteca în afacerile preoțești; al doilea act din 1 Decembrie 1633, prin care preoții sunt scutiți a plăti rohatci; și un al treilea act din

4 Ianuarie 1633 prin care servitorii mitropoliei sunt scutiți de dări iar preoților li se dă libertăți. Dela Domnitorul Moisi Movilă găsim amintite 4 acte: Intâiul din 9 Septembrie 1633 prin care preoții din Iași se scutesc de dări; al doilea din 17 Noemvrie 1633, e un regulament de conviețuire pentru călugări; al treilea, din 18 Decembrie 1633, prin care se prescrie preoțimei ordinea și se scutește de toate dările țării; și în fine al patrulea, din 25 Ianuarie 1634, prin care domnitorul privilegiază forul canonic.

Dela Domnitorul Vasile Lupu găsim 3 acte, datate din 28 Martie 1638, 16 Septembrie 1639 și 5 Mai 1652, prin cari se prescrie preoților ordinea și se scutesc de toate dările țării; precum și un act din 24 Februar 1649, prin care Domnul Vasile Lupu pune preoțimea sub dreptul canonic.

Din cuprinsul unor documente de pe timpul lui Varlaam între cari amintesc aci: *a)* Un act de împăcare scris chiar cu mâna mitropolitului Varlaam în anul 1646, Iulie în 10. Actul relativ la o neînțelegere între călugării dela mănăstirile Neamțu și Dragomirna pentru un sat, anume Napadova din ținutul Sorocei pe Nistru și care act este iscălit de mitropolitul Varlaam și de cei trei episcopi Moldoveni cari au luat parte la sinodul din Iași (1642) și au subscris actele lui; și *b)* actul dat de Vasile Lupu în anul 1649 Iulie în 10 prin care pune preoțimea

sub dreptul canonic, se vede însemnătatea și amestecul ce-l avea Varlaam ca conducător al bisericeii Moldovei, precum și ceilalți episcopi Moldoveni, în judecăți, judecând și aplanând diferitele neînțelegeri, mai cu seamă a persoanelor bisericesti, afară de crima de moarte, care era rezervată judecății civile¹⁾.

II.

Activitatea literară a Mitropolitului Varlaam.

Mitropolitul Varlaam, ocârmuitorul vremelnice al scaunului Mitropoliei din Moldova, ne-a îmbogățit literatura noastră cu câteva lucrări de mare preț, ce iace a îndreptățit pe istoricii noștri literari să spună că el este primul mitropolit care intră în literatura noastră.

Lucrările sale vor rămâne întotdeauna temelie literaturii noastre literare, iar cuprinsul lor ne descoperă pe omul cu o vastă cultură teologică.

Cazania Mitropolitului Varlaam.

Titlul complet al acestei lucrări este: *„Carte Românească de învățătură Dumenezelor preste an și la praznice împărătești și la sfinte mari.*

1) *Andreescu (Ioan)*. Varlaam al II-lea Mitropolitul Moldovei. Teză. Buc. 1897, pp. 59—60.

Cu zisa și cu totă cheltuiala lui Vasile Voevodul și Domnul țării Moldovei; din multe scripturi tălmăcită, din limba slovenească pre limba românească, de Varlaam mitropolitul de țara Moldovei, în tipariul domnescu, în mănăstirea a trei Stiteli în Iași, dela Hristos, 1643“.

Cartea are 504 file, iar paginația este făcută pe file nu pe pagini, și este notată cu litere cirilice. Destul de interesantă este coperta, împrejurul căreia sunt xilografiate diferite imagini: sus Mântuitorul, cei 4 evangheliști, Apostolul Petru și Pavel, Sfinții Trei Ierarhi, Sfântul Ioan cel nou dela Suceava și cuvioasa Paraschiva. În mijlocul acestor imagini se află titlul cărții. Această copertă a fost tipărită cu un an înainte de tipărirea lucrării.

Pe verso coperții se află stema Moldovei, iar sub stemă, mitropolitul Varlaam a pus aceste 10 rânduri de versuri:

„De și vezi când-va semn groaznic,
 Să nu te miri când se arată puternic,
 Că puternicul puterea'l închipuiește,
 Și slăvitul podoaba'l schizmește (formează)
 Cap de bour și la domnii moldovenești,
 Ca puterea acelei hieri s'o socotești,
 De unde mari domni spre laudă și-au făcut cale,
 De acolo și Vasile Vod au ceput lucrurile sale
 Ca învățături ce în țara sa se temeluiăște,
 Nemuritor nume pe lume își zideăște.“

Înainte cuprinsului propriu zis al cărții, sunt două precuvântări: prima este a lui Vasile Lupu

adresată către toți Români în genere, care are titlul așa: „Cuvânt împreună, către toată seminția românească“.

Cât de mult a prețuit Vasile Lupu această lucrare a lui Varlaam se poate vedea din cuvintele precuvântării sale când spune: „Dintru cât s'a îndurat Dumnezeu dintru mila sa de ne'au dăruit, dăruim și noi acest dar limbei românești, *„Carte pe limba românească, întâi de laudă lui Dumnezeu, după aceia de învățătură și de folos sufletelor pravoslavnice ; că este și de puțin preț, iar voi să o primiți nu ca un lucru pământesc, ci ca un dar ceresc și pre dânsa cetind, pre noi pomeniți și întru rugăciunea voastră.*

Mitropolitul Varlaam care scrie a doua precuvântare în această Cazanie începe așa: „Smeritul Arhiepiscop Varlaam și Motropolit de țara Moldovei: Cuvânt către cetitori“.

Scopul pentru care Mitropolitul Varlaam a scris „Carte românească de învățătură“ se poate vedea din precuvântare sau unde spune: „...limba noastră românească, ce n'are carte pe limba sa, cu nevoie este a înțelege cartea altei limbi, și pentru lipsa dascălilor ș'a învățături, cât au fost învățând multă vreme, acum nici atâta nimeni nu învață. Pentru'acea, de nevoie mi-a fost, ca un datornic ce sunt lui Dumnezeu cu talantul ce mi-a dat să-mi pot plăti datoria măcar de cât până nu mă duc în casa cea de lut a moșilor mei“.

După cele două precuvântări urmează cuprin-

sul cărții care este împărțit în două părți: Partea I-a începe cu „Dumineca Vameșului și a Fari-seului“ și sfârșește cu Dumineca 32-a după Pogorârea Sfântului Duh. La sfârșitul acestei părți Mitropolitul Varlaam adaugă alte 10 rânduri de versuri în care expune cuprinsul părții I-a. Partea II-a cuprinde luna Septembrie, I-a zi, învățătură despre viața prea cuviosului părintelui nostru Simion Stâlpnicul și termină cu luna August în 29 cu învățătură despre tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul.

Cuvintele din titlul lucrării: „din multe scripturi talmăcită, din limba slovenească pre limba românească“ cât și cele din cuprinsul precuvântării lui Varlaam: „adunat-am din toți tâlcovnicii sventei dascălii bisericei noastre“, ne lămuresc pe deplin că, cuvântările lui Varlaam nu sunt traduceri ci în românește, din cuvântările diferiților părinți scrise în slavonește.

Foloasele cazaniei au fost destul de însemnate: s'a dat posibilitatea Românilor să audă cuvântul lui Dumnezeu în limba strămoșească și nu numai în limba slavonă pe care n'o mai înțelegea, dându-le în acelaș timp și armă împotriva eterodoxilor.

Mitropolitul Varlaam întrebuițează în Cazania sa, ca să fie mai ușor înțeleasă, un stil simplu, frumos și curgător și mai ales întretesut cu diferite comparațiuni și imagini luate din viață și natură.

Din versurile scrise de Varlaam în „Cartea

românească de învățătură“, și în „Șapte Taine“, versuri fără ritm dar cu rimă, se poate vedea că el este cel dintâi ierarh care încearcă, în acel timp, mâniarea versificației la noi.

Răspunsurile Mitropolitului Varlaam.

Cu hotărârile Sinodului dela Iași, din 1642, nu s'a putut pune capăt propagandei calvine în Țările Române. Pentru că propaganda calvinilor era foarte periculoasă, a fost nevoie ca după trei ani dela sinodul din Iași, să se convoace al doilea sinod, la 1645, prin inițiativa și stăruințele mitropolitului Varlaam. Sinodul a fost alcătuit, de data aceasta, numai din ierarhii Bisericii muntene și moldovene, care au hotărât condamnarea catehismului calvin și publicarea „Răspunsurilor Mitropolitului Varlaam“, contra catehismului calvin, pentru apărarea Românilor ortodoxi din toate țările.

Răspunsurile mitropolitului Varlaam au fost scrise contra catehismului calvin din 1642, care atacă mari probleme religioase, ca: Sfânta Scriptură; credința și faptele bune; predestinația; împăcarea omenirii cu Dumnezeu prin patimile și moartea lui Hristos; Biserica; cinstirea și închinarea sfinților, a moaștelor și a icoanelor.

Mitropolitul Varlaam, cu pregătirea lui teologică, răspunde calviniștilor și atacă prin „Răspunsurile“ sale ereziile lor grosolane. Lucrarea

aceasta are un caracter apologetic-polemic și este alcătuită pe baza Sfintei Scripturi, a Sfintei Tradiții, a Așezămintelor sinoadelor ecumenice și locale și ale Sfinților părinți ai bisericii ortodoxe.

În „Răspunsul“ contra catehismului calvin, ierarhul moldovean, în precuvântarea lucrării, spune Românilor ortodoksi: „Nu că doară să poată ei clăti inima voastră, ce-i întărită și înrădăcinată pe temelia cea bună și tare a bisericii noastre pravoslavnice, cât cuget și socotesc, când ei cu aceste minciuni și amăgituri, cearcă și ispitesc în tot chipul să poată afla pe neșciutor să-l sparie cu mărturia Sf. Scripturi, care fără de cale le-a pus și rău tâlcuiesc, spre a lor perire. Pentru aceia am socotit, că am o datorie mare să fac răspuns și să arăt strâmbătura și tâlcul cel rău, ce tâlcuiesc rău și strâmbează Scriptura Sfântă. Și aceasta nu că doară prepuii ceva întru făptuirile cele pravoslavnice ale creștinătății noastre, căci știu foarte bine și sunt adeveriți, cum credința noastră ce ați apucat dintâi și din început, nici unul din voi cărțile cele ereticești și învățătura lor în număr nu o socotiți, ci numai pentru să arăt întunerecul și neînțelegerea lor ce au întru Scriptura Sfântă, care o tâlcuiesc pe voia și pe volnicia lor“.

Un asemenea răspuns documentat, nu-l putea face decât mitropolitul Varlaam „care era un cărturar distins, un ager și demn păstor, care fusese și inițiatorul și convocatorul sinodului“.

În ceea ce privește locul de tipărire al acestei lucrări, părerile sunt împărțite: unii susțin că a fost tipărită la Suceava, iar alții că s'a tipărit la Iași. Locul cel mai probabil de tipărire rămâne orașul Iași (1645), deoarece în acel timp nu se afla tipografie la Suceava.

Șapte taine a bisericei.

Titlul complet al acestei scrieri este: „*Șapte taine a bisericei. Tipărită cu învățătura și cu toată cheltuiala Măriei Sale Ioan Vasile Voevoda. În tipariul cel Domnesc în târgul Iași. Vleat 7153 (1645) Noembre în 20*“.

Cuprinsul este astfel împărțit: mai întâiu are o introducere în care vorbește de Sfintele Taine și importanța lor, apoi despre taina botezului; a mirului; a cuminicăturii; a preoției; a pocăinței; a nunței și a maslului.

Expunerea tainelor, o face prin întrebări și răspunsuri pentru a fi mai bine înțelese de credincioși, iar tratarea lor o face potrivit învățaturii bisericii.

Paternitatea acestei lucrări a iscat multe discuții iar cercetătorii s'au împărțit: unii au susținut că este scrisă de un boer moldovean, contemporan cu Vasile Lupu și Mitropolitul Varlaam, anume logofătul Eustrățiu, afirmație bazată pe o însemnare scrisă în limba slavonă la pagina 317, unde stă scris așa: „Mult păcătosul și nici

de o treabă rob Eustrațiu fost logofăt, de muncă iubitor“.

Alții au susținut contrariul și părerea aceasta este cea mai probabilă că este scrisă de Varlaam mitropolitul pentru care se poate aduce argumente mai multe și convingătoare.

Leastvița lui Ion Scăraru.

Mitropolitul Varlaam, încă de pe când era ieromonah în Mănăstirea Secu căuta să stârnească la călugării de acolo gustul lecturilor monahale. În acest scop el traduce, din slavonește, Leastvița Sfântului Ioan Scărarul, punând traducerea pe două coloane, text slavonesc și românesc, 574 pagini manuscris. În prefața acestei traduceri spune:

„Că eu smeritul și nedestoirinicul pentru liubovul ce-am avut către această svântă carte, însă mai vârtos pentru datorita talantului ce am, care mi s'au dăruit dintru mila lui Dumnezeu, m-am nevoit, după puțină puterea mea, ca să mă plec osârdiei mele ce-am avut spre acest lucru. Derept aceia nice pentru aceasta să nu-mi prepuie neștine, căci ca mai dinainte vreme a avut oamenii osârdie mare spre învățătură, ca fost dascăli și știutori și înțelegători scripturilor și învățăturilor lui Dumnezeu, și cu acesta lucru ca cu o lumină au luminat lumea ș-au îndireptat spre lucruri bune domnii bune, domnii și îm-

părății, iară în vremea de acumu s-au strâns și s-au întunecat osârdua aceia, de nice știm pre voi învăța nice pe alții. Derept am vrut să scriu această carte larg și pre lung, ca să poată înțelege cine va ceti“.

Retragerea lui Varlaam la Mănăstirea Secul.

Cu căderea lui Vasile Lupu din scaunul domniei, întâmplată în primăvara anului 1653, părăsește și Varlaam scaunul mitropoliei de Moldova, retrăgându-se la mănăstirea Secul, unde în tinerețe se învrednicise de primirea chipului îngeresc — călugăria.

Acolo, în liniștea mănăstirii, și-a petrecut el ultimii ani ai vieții sale. Dându-și obștescul sfârșit a fost înmormântat în partea dreaptă a bisericii din mănăstirea Secul după cum arată piatra după mormântul său.

Mănăstirea păstrează și azi, dela mitropolitul Varlaam câteva obiecte de artă: o Liturghie slavonă, în manuscris; un epitrahil și un sacos. Din aceste obiecte de artă se poate constata și gustul artistic al mitropolitului Varlaam.

Acest mare erudit și activ ierarh ne-ar fi lăsat moștenire un număr mai mare de lucrări, cu caracter literar, dacă nu i-ar fi stat împotriva neliniștea din țară care a apăsas asupra lui cu multă greutate în timpul păstoriei.

Influența lucrărilor Mitropolitului Varlaam.

Ca un ortodox convins de adevărurile dumnezeiești, Varlaam ardea de dorința ca fiii neamului său să poată simți și înțelege aceste adevăruri în limba și graiul strămoșesc. Gândul acesta de prefacere spirituală a neamului românesc încolțise în sufletul său încă de pe când era călugăr în mănăstirea Secul și traducea din Sfântul Ioan Scărarul.

Și acest gând devine o realitate, atunci când ajunge Mitropolit al Moldovei, în care calitate tipărește pe graiul semiției românești „cărți” cari aveau să contribuie la unitatea de limbă și suflet a Românilor din întreaga Dacie.

El este cel dintâi ierarh care sfarmă granițele politice și se adresează tuturor Românilor; pentru el nu exista moldovean, muntean sau ardelen; în sufletul lui nu era decât o singură nație, nația românească.

Cartea de învățătură pe care el o scrie cu cuvinte simple dar pline de duh românesc, cu o limbă corectă, plină de expresie, cu imagini sensibile și plastice, unde prea puțin se poate observa un colorit moldovenesc a avut o mare influență în straturile sociale.

Spre deosebire de diaconul Coresi, care tipărise cărți cu conținut strict religios, Varlaam nu se adresează numai clericilor ci și credincioșilor din toate unghiurile țării, indiferent din ce treaptă socială făceau parte.

Varlaam făcea deosebire între cartea preotului și a mireanului — „celui dintâiu îi dădea în slavonește, prin cumpărături dela Ruși, toată Scriptura, toate rugăciunile, toată slujba și tâlcul ei iar celuilalt — mireanului — spre a-i stâmpăra setea de a ști și de a pricepe întrebările cele mai mari îi puse la îndemână „Cartea românească de învățături“ în care-i dădea, nu numai Cazania propriu zis, ci, în parte, o nouă și strălucitoare tălmăcire a Evangheliei și o sumă de Vieți de Sfinți, dintre care ale sfinților cari ocroteau pe pământ românesc credincioșii de limbă românească. *Cartea de învățatură era astfel cartea de cetire religioasă a mireanului, Antologia lui bisericească.*

BCCU Cluj / Central University Library Cluj

Forma în care a dat această Cazanie „are o lărgime și un avânt cum nu se mai întâmpină până atunci în literatura noastră religioasă, și cum nu se va întâmpla multă vreme, până la tălmăcitorul muntean necunoscut al *Învățăturilor lui Neagoe-Vodă*“¹⁾.

Cartea aceasta este prima tipărită în Moldova, în vremea când limba slavonă predomină încă, rupând tradiția, dând cărți pe românește ca să poată înțelege cine va ceti.

„Ea fu primită cu o deosebită înțelegere și păstrată cu iubire în toate ținuturile românești; până astăzi încă, îndepărtate locuri ardelene, oamenii desgustați de un scris modern, împetri-

1) N. Iorga. Ist. lit. românești. Ed. II. Vol. I, p. 264.

țat cu vorbe de împrumut, pe care nu-l înțeleg, cer dela preotul mai tânăr, care vrea să predice original, a mai deschide pentru dânșii vechile foi unse și roase ale Cazaniei moldovenești din vremea lui Vasile Lupu“ 1).

Varlaam se poate socoti, cu drept cuvânt, un revoluționar al secolului al XVII-lea iar lucrarea lui „Cartea românească de învățătură“ un eveniment în literatura noastră. Contactul lui direct cu credincioșii prin graiul strămoșesc, rupe lanțurile slavonismului și inaugurează un puternic curent românesc, pe care-l va duce, mai departe succesorul său Mitropolitul Dosoftei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1) *N. Iorga*, *Istoria Bisericii Românești*. Ed. II. București, 1929—1932. Vol. I. p. 323.

BIBLIOGRAFIE

- Dinulescu (Ștefan)**, Notițe despre viața și activitatea Mitropolitului Moldovei Varlaam (1632—1653), Cernăuți, 1886. (Tipărită separat din „Candela”).
- Andreescu (Ioan)**, Varlaam al II-lea Mitropolitul Moldovei (1632—1653) Tesă . . . București, 1897 (Universitatea din București. Facultatea de Teologie).
- Ureche (V. A.)**, Autografele lui Varlaam Mitropolitul. București, 1889. (Extras din Analele Academiei Române. Seria II. Vol. 10. Memoriile Secțiunii Istorice).
- Ghibănescu (Gh.)**, Leastvița lui Ioan Scărarul traducere de Varlaam Mitropolitul Moldovei către 1618. Iași, 1915. (Extras din „Arhiva”).
- Săulescu (G.)**, Glosarul predicilor Mitropolitului Varlaam în „Buciumul Român”, Iași, 1875, pag. 481,
- Densușianu (Ar.)**, Familia Mitropolitului Varlaam, în «Revista critică literară», Iași, An. IV. 1896, pag. 25.
- Bianu (Ion)**, Despre răspunsurile Mitropolitului Varlaam tip. 1645, împotriva catehismului calvinesc tipărit, la 1640. (Analele Academiei Române. Tom. XXVI. 1901—1904 p. 51).
- Iorga (N.)**, Istoria literaturii românești. Vol. I—II. Ed. II. București, 1925—1928.
- Pușcariu (Sextil)**, Istoria literaturii române. Epoca veche. Ed. II, Sibiu 1930.
- Pascu (Giorge)**, Istoria literaturii române din secolul XVII. Iași 1922,
-

TABLA DE MATERII

I

Viața lui Varlaam

	<u>Pagina</u>
Familia și locul nașterii	3
Pregătirea cărturărească	4
Alegerea lui Varlaam ca Mitropolit	4
Starea Moldovei în timpul păstoriei lui Varlaam .	6
Vasile Lupu și Mitropolitul Varlaam	8
Mitropolitul Varlaam și activitatea sa bisericească .	9

II

Activitatea literară a Mitropolitului Varlaam

Cazania Mitropolitului Varlaam	15
Răspunsurile Mitropolitului Varlaam	19
Șapte taine a bisericei	21
Leastvița lui Ion Scăraru	22
Retragerea lui Varlaam la Mănăstirea Secul . . .	23
Influența lucrărilor Mitropolitului Varlaam	24

Biblioteca

BISERICA STRĂMOȘEASCĂ

nu poate decât să câștige în inima
credincioșilor prin cunoașterea vieții
marilor ei conducători și răspân-
direa cât mai largă a următoarelor
cărții din

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

inchinate lor.

- Mitropolitul Andrei Șaguna,**
de Prof. *I. Lupaș* Lei 10.—
- Episcopul Melhisedec,**
de *Gh. Dincă.* Lei 8.—
- Mitropolitul Dosoftei,**
de *Gh. Dincă* Lei 8.—
- Mitr. Veniamin Costache,**
de *Th. Cerbuleț* Lei 8.—
- Mitropolitul Antim Ivireanu,**
de *Th. Cerbuleț* Lei 8.—
- Mitr. Varlaam,**
de *Gh. Dincă* Lei 8.—
-

Cărți

CU CONȚINUT RELIGIOS
TIPĂRITE ÎN EDITURA

„CARTEA ROMÂNEASCĂ”

Sadoveanu M. și Pătrășcanu D.

Din viața Sfinților. I. Spre Emaus,
Bogat și artistic ilustrat Lei 35.—

Băjenaru-Popescu I.

Sfânta scriptură, pentru popor,
Ed. II. Lei 100.—

Dulfu P.

Dumnezeu și oamenii. Vechiul tes-
tament în versuri, ed. II. Lei 75.—

Isus Mântuitorul. (după Sfânta
Scriptură), cu numeroase ilustrații
ed. III Lei 45.—

Pavlov P. Monahul

Prohodul Domnului, ed. VI Lei 18.—

Catalogul general al editurii se trimite
gratuit după cerere

ORICE BUN ROMÂN MAI ALES
PE VREMURILE ACESTEA TREBUE
SĂ AIBĂ ÎN CASA LUI O CARTE
DESPRE ROMÂNIA. LA
„CARTEA ROMÂNEASCĂ“

a apărut în a 2-a ediție.

PROF. I. SIMIONESCU

TINERE CUNOAȘTE-ȚI ȚARA

volum de 163 pag. cu 119 ilustrații
și 10 planșe, 1939. Lei 60.—

Cartea care prezintă România sub toate as-
pectele ei nu este numai o carte informativă ;
un imn ridicat acestei țări mirulă cu harul
tuturor frumuseților și al tuturor bogățiilor.

S. CERNEA
(Neamul Românesc)

Prof. I. SIMIONESCU

IN LUNGUL GRANITEI

Vol. de 148 pag. ; 86 ilustrații și 8
tabele, 1939. Lei 70.—

O carte plină de prețioase cunoștințe și sub-
țiri frumuseți artistice, dar și o carte morală.

VASILE DAMASCHIN
(Seara)

PAGINI ALESE

(Seria nouă)

Sub îngrijirea D-lui I. PILLAT

Dintre ultimele aparițiuni ale acestei
IEFTINE bibliotecl. 48 pag. Lei 10—

M. Eminescu,
Basmе în proză.

I. Creangă,
BCU Cluj / Central University Library Cluj
Nuvele.

I. L. Caragiale,
Alte povești.

Poeți Basarabeni.

Esopeia,
Din fabulele lui Esop.

Cartea dorului,
(culegere de poezii populare
de dragoste).

Poeți din Ardeal și banat.

M. Eminescu,
Poeme populare.

- C. 51. **Țara visurilor împlinite** (EGIPTUL de MIRCEA HEROVANU.*
 C. 61. **Date istorice și culturale din România de CRONICAR***

ENERGII STRĂINE

- A. 28. **Oameni de inițiativă** de APOSTOL D. CULEA.
 A. 29. **Henri Ford** de ING. N. GANEA.
 A. 35. **Din viața oamenilor întreprinzători** de APOSTOL D. CULEA.
 A. 40. **M. Berthelot** de M. ZAPAN.
 A. 42. **Goethe ca naturalist** de PROF. I. SIMIONESCU.
 A. 53. **E. Roux** de DR. G. MARINESCU.*
 A. 58. **Newton** de O. ONICESCU.*
 A. 66. **Din viața marilor fizicieni și chimiști** de C. ALLACI.*
 A. 67. **Descartes** de O. ONICESCU.*
 C. 45. **Olarul Savant** de I. SIMIONESCU.*
 C. 67. **N. Machiavelli** de VL. BOANTĂ.*
 C. 69. **I. Urban-Jarnik** de A. GOROVEI.*

ASTRONOMIE

- A. 15. **Planeta Marte** de ION PAȘA.
 A. 16. **Dela Omer la Einstein** de GENERAL SC. PANAITESCU.
 A. 22. **Nebuloasele** de M. E. HEROVANU.
 A. 24. **Scrisori cerești (Meteorite)** de I. SIMIONESCU.
 A. 26. **Mercur și Venus** de C. NEGOIȚĂ.
 A. 68. **Stele noi** de C. ARGINTEANU.*

FIZICO-CHIMIE

- A. 18. **Razele X** de AL. CIȘMAN.
 A. 21. **Fulgerul și trăsnetul** de C. G. BRADEȚEANU.
 A. 25. **Din istoricul electricității** de STEL. C. IONESCU.
 A. 30. **Noțiuni de electricitate** de ING. CASETTI.
 A. 38. **Electrochimia și electroliza** de N. N. BOTEZ.
 A. 41. **Izvoare actuale de energie** de E. SEVERIN.
 A. 63. **Circulația materiei** de PROF. I. SIMIONESCU.*
 D. 4—5. **Aerul lichid** de ILIE MATEI.
 D. 25. **Gazele otrăvitoare** de DR. M. ZAPAN.*

ȘTIINȚELE NATURALE

a) Zoologie

- A. 4. **Albinele** de T. A. BĂDĂRĂU.*
 A. 8. **Furcile** de I. BĂDĂRĂU.*
 A. 14. **Porumbelii mesageri** de V. SA-DOVEANU.
 A. 20. **Protozoarele** de I. LEȘI.
 A. 50. **Șobolani și șoareci** de PROF. RADU VLĂDESCU.*
 A. 59. **Fluturii de zi** de I. SIMIONESCU.*
 A. 60. **Fluturii de noapte** de I. SIMIONESCU.*

- A. 64. **Păsări de apă** de C. S. ANTONESCU.*
 A. 74. **Instrumente omenești în plante și animale** de I. SIMIONESCU.*
 B. 59. **Insectele vătămătoare arborilor roditori** de GH. FIŢEȘCU.*

b) Botanică

- A. 23. **Bacteriile folositoare** de I. POPU-CĂMPEANU.
 A. 56. **Plante carnivore** de I. POPU-CĂMPEANU.*
 A. 65. **Flori de primăvară** de I. SIMIONESCU.*
 A. 71. **Plante străine din comerț** de I. POPU-CĂMPEANU.*

c) Geologia-Paleontologia

- A. 3. **Gazurile Naturale** de I. SIMIONESCU.*
 A. 33. **Animale de demult** de I. SIMIONESCU.
 A. 34. **Lămurirea potopului** de I. SIMIONESCU.
 A. 49. **Petrul** de I. SIMIONESCU.*
 A. 54. **Cutremururile** de I. SIMIONESCU.*
 A. 57. **Chilimbarul** de A. RABICHON.*
 A. 62. **Sarea** de I. SIMIONESCU.*

d) Anatomie-Fiziologie

- A. 17. **Cum vedem** de DR. I. GLAVAN.
 A. 37. **Ficatul și boala sa** de DR. M. CĂHĂNESCU.
 A. 47. **Vitaminele** de DR. N. GAVRILESCU.*
 A. 55. **Cum birue viața** de DR. V. ZAHARESCU.*
 A. 61. **Glande cu secreție internă** de DR. C. PARHON.*

e) Biologie

- A. 43. **Viața'n munți** de I. SIMIONESCU.*
 A. 44. **Biologie** de I. SIMIONESCU.*
 A. 45—46. **Fauna Mării Negre** de BĂDESCU M. și CĂRĂUȘU S.*
 C. 10. **Viața în adâncul mărilor** de C. MOTĂȘ.*

MEDICINĂ-IGIENĂ

- A. 72. **Tutunul, fumatul, și sănătatea** de DR. N. GAVRILESCU.*
 A. 73. **Boalele inimii** de DR. C. BACALOGLU.*
 A. 75. **Cancerul** de DR. I. GHEORGHIU.*
 B. 8. **Sifilisul** de DR. E. GHEORGHIU.
 B. 9. **Despre scarlatină** de DR. I. GHEORGHIU.
 B. 14. **Pelagra** de PROF. V. BABEȘ.*
 B. 33. **Mama și copilul** de PROF. M. MANICATIDE.*
 B. 40. **Friguri de bălă** de DR. T. DUMITRESCU.

- B. 44. **Conjunctivita granuloasă** de DR. GLĂVAN.
 B. 45. **Burueni de leac** de A. VOJ LANSCHI.
 B. 49. **Lingoarea** de DR. I. DUMITRESCU.
 B. 50. **Blenoragia sau sculamentul** de DR. N. IOAN.
 B. 52. **Apa de băut** de DR. I. BĂLTEANU.
 B. 53. **Tifosul exantematic** de TUDOR DUMITRESCU.
 B. 57. **Cum să trăim** de DR. F. GRÜN-FELD.

AGRICULTURĂ

- B. 20. **Răsadnița și plantele din răsad** de V. SADOVEANU.
 B. 38. **Sfalcia de zahăr** de C. LACRIȚEANU.
 B. 47. **Cultura tomatelor** de I. ISVORAN.
 B. 5. **Practica agricolă** de A. BEJENARU.
 B. 56. **Cartoful** de I. POPU-CÂMPEANU.
 B. 65. **Plante de nutreț** de PETRONIUS BEJAN.*
 B. 67. **Lupta contra secetel** de M. GR. HULUBEI.*
 D. 37. **Yucca, o nouă plantă textilă** de FR. BRANDRUP.*

GOSPODĂRIE

- B. 22. **Văpsitul cu burueni** de A. GOROVEI.*
 B. 24. **Păstrarea carnel de porc** de G. GHEORGHIU.*
 B. 42. **Sfaturi practice** de ING. A. SCHORR.
 B. 46. **Sfaturi casnice** de MAICA RALUCA.
 B. 48. **Rețete pentru gospodine** de MAICA RALUCA.
 B. 54. **Boalele animalelor** de I. POPU-CÂMPEANU.
 B. 60. **Vaca cu lapte** de M. GĂTAN.*
 B. 61. **Mierea și Ceara** de CONST. IONESCU-CRISTEȘTI.*
 B. 63. **Creșterea păsărilor și boalele lor** de PETRONIUS BEJAN.*
 B. 64. **101 feluri din ouă** de SANDA MARIN.*
 B. 63. **101 feluri din cartofi** de SANDA MARIN.*
 B. 69. **Laptele și produsele lui** de DR. MARIN GĂTAN.*
 B. 70. **Bucătăria satului** de SANDA MARIN.*

INDEMNURI PRACTICE

- B. 55. **Lucrări din pănuși de porumb** de TITUS G. MINEA.
 B. 58. **Lucrări din pae și sorg** de TITUS G. MINEA.*

- D. 26. **Împăierea păsărilor** de N. C. PĂNESCU.*
 D. 29. **Scoaterea petelor** de VICTORIA A. VELCULESCU.

MECANICĂ

- D. 2. **Motorul Diesel** de ING. CASETTI.*
 D. 7-9. **Locomotiva** de ING. CASETTI.
 D. 13. **Gări și trenuri** de G. ȘIADBEI.
 D. 19. **Fotografia** de DR. M. ZAPAN.
 D. 21. **Șase montaje de radio** de DR. M. ZAPAN.
 D. 22. **Cinematografia** de M. ZAPAN.
 D. 23. **Automobilul** de CAP. M. PANTAZI.
 D. 31. **Pianorul** de ING. G. LIPOVAN.*

INDUSTRIE

- D. 3. **Industria Parfumului** de E. SEVERIN.
 D. 6. **Indust. Azotului** de L. CATON.
 D. 17. **Ce se scoate din cărbuni** de PROF. C. V. GHEORGHIU.
 D. 18. **Industria materiliilor colorante** de G. A. FLOREA.
 D. 20. **Industria zahărului** de G. I. BABOIANU.
 D. 24. **Fabricarea sticlei** de G. A. FLOREA.
 D. 34. **Fabricarea produse or din vinuri** de DR. N. COSTEANU.*
 D. 35. **Amidonul și Glucoza** de EUGEN NEVEN.*
 D. 36. **Pariumuri și sulimanuri** de L. POTAMIANO.*

ECONOMIE.-SOCIOLOGIE

- A. 32. **Cifrele** de G. M. LĂZĂRESCU.
 A. 36. **Soc. națiunilor** de A. GOROVEI.
 A. 69. **Strejăria** de V. GHEȚEA.*
 A. 70. **Învățătura lui Gandhi** de TH. SIMENSCHI.
 B. 17. **Rătăcirii bolșeviste** de I. MIHAI.
 B. 36. **Omul și societatea** de AL. GIUGLEA.
 B. 40. **Votul obștesc** de A. GOROVEI.
 B. 41. **Banul** de A. GIUGLEA.
 B. 43. **Calendarul** de A. GIUGLEA.

DIVERSE

- D. 16. **Tiparul** de VASILE ROMANESCU.
 D. 28. **Innotul** de P. EPUREANU.*
 D. 30. **Cum navigă corăbiile** de SPAR-DECK.*
 D. 32. **Cartea Românească** de I. SIMIONESCU.*
 C. 58. **Turismul și importanța lui** de A. PIȚU.